

Tilannetarinoita -kohtaamispaja

Ohessa olevat tarinat ovat kuvitteellisia tarinoita vaikeassa tilanteessa olevien maahanmuuttajanuorten ja nuorten aikuisten elämäntilanteesta. Ne perustuvat tositarinoihin. Alkuperäisten tarinoiden elementtejä yhdistelemällä ja muuntelemalla suojataan todellisuuden henkilöitä ja luodaan etäytettyjä ”tyyppitarinoita”, *caseja*, jotka voisivat olla tosia, mutta eivät henkilöidy todellisuuden ihmisiin. Tämä helpottaa maahanmuuttajanuorten osallistumista pajoihin.

Pajan tavoitteena on:

- eläytyä vaikeassa asemassa olevien maahanmuuttajanuorten tilanteisiin ja heidän ongelmiinsa eri toimijoiden näkökulmista
- Luoda konkreettisia näkökulmia ja ratkaisumalleja vastaaviin tilanteisiin
- luoda uusia verkostoja ja toimintaideoita

Tarinat ovat kirjoittaneet Suomen pakolaisavun Kurvi-hankkeen työntekijät, ja työpaja on luotu yhteistyössä Metropolian KAMU-hankkeen kanssa.

Työpaja tarinoiden pohjalta:

Työpajat on luotu erityisesti ryhmille joissa on mukana maahanmuuttajanuoria, poliittisia päättäjiä ja maahanmuuttajatyötä tekeviä ammattilaisia. Tavoitteena on luoda tasavertainen kohtaamisen tila, jossa ratkaistaan tilanteita yhdessä.

Osallistujat voivat olla toki esim. opiskelijoita, mutta olennaista tulosten kannalta on, että mukana on myös maahanmuuttajanuoria kokemusasiantuntijoina.

1. **Valitse sopiva määrä tarinoita** (n. 1/3-9 osallistujaa). Kukin pienryhmä tarvitsee sujuttajan tehtävien vaiheistamiseksi tai ohjeet voidaan antaa ryhmille itsenäisesti toteutettavaksi tehtäväksi. Koko ryhmä voi käsitellä myös yhtä tarinaa, joka on sopivin teemaltaan käsiteltäväksi.
2. **Tarinoiden näyttely.** Asettele tarinat seinälle. Anna osallistujien tutustua tarinoihin kävellen tilassa.
3. **Tarinan valinta.** Osallistujat asettuvat sen tarinan kohdalle, joka koskettaa/kiinnostaa heitä eniten.

4. **Huoneen piirtäminen** (eläytyminen hahmoon). Kukin ryhmä piirtää fläppipaperille hahmon huoneen ja piirtää/kirjoittaa sinne kuuluvia asioita, esineitä ja tunnelmia.
5. **Tyhjä tuoli.** Asetetaan ryhmän keskelle tyhjä tuoli, johon päähenkilö kuvitellaan. Ympärillä olevat kysyvät hahmolta kysymyksiä ja kuka tahansa piirissä oleva saa vastata kysymyksiin ko. hahmona, minä-muodossa.
6. **SWOT-analyysi.** Fläpille piirretään nelikenttä (heikkoudet/vahvuudet/uhkat/mahdollisuudet). Yhdessä pohtien kirjataan henkilöä näiden nelikenttien kautta.
7. **Verkostot:**
 - a) **Auttavat kädet:** ryhmä piirtää yhden käden ääri viivat isolle paperille. Tämä edustaa päähenkilön kättä; sormiin kirjoitetaan niitä ihmisiä joiden puoleen tämä ihminen ensimmäisenä kääntyy huolissaan. Ympäri piirretään auttavia käsiä, jotka edustavat niitä auttavia käsiä, joita hahmo ei välttämättä tiedä olevan.
 - b) **analyysi:** mikä estää avun saamista kunkin auttajan kohdalla? Mikä auttaisi? (voidaan toteuttaa esim. pareittain)
 - c) **näkökulmahenkilöt.** Kukin asettuu näkökulmahenkilöksi tyhjän tuolin (hahmon) ympärille, joko kauas tai lähelle riippuen hänen etäisyydestään. Kukin henkilö vuorollaan sanoo minä-muodossa, mitä hän ajattelee hahmon tilanteesta.
8. **Ratkaisujen sateenkaari.**
 - a) **Hullut ratkaisut.** Ideoidaan esim. pareittain villejä ja epätavallisia, luovia ratkaisuja.
 - b) **Todennäköiset ratkaisut.** Mietitään, mitä ovat yleisimmät ja tavallisimmat, perinteisimmät ratkaisut.
 - c) **Järkevät ratkaisut.** Mikä olisi hahmon itsensä kannalta järkevin ratkaisu?
 - d) **Hahmon omat ratkaisut.** Miten päähenkilö itse ratkaisisi ongelmaa omasta (kulttuurisesta) näkökulmastaan?
9. **Parhaat ratkaisut.** Yhdistelmiä yllämainituista. Ryhmä kiteyttää parhaat ratkaisut. Nämä esitellään muille ryhmille.
10. **Todellistaminen.** Ryhmät tekevät strategian siitä, mitä askelia otetaan ratkaisun todellistamiseksi. Osallistujat pohtivat, mitä konkreettista toimintaa tämän pohjalta hän voi tehdä a) omassa työssään, b) millaista todellista

yhteistyötä tehdään, c) miten työskentelyä jatketaan. Yhdistetään työskentelyä muiden ryhmien suunnitelmiin.

11. **Työskentelyn purku.** Aluksi 2-3 hengen ryhmissä ja sitten suuressa ryhmässä jaetaan pajan antia: mitä koin? Opin? Oivalsin? Mitä uusia ideoita?

Ensimmäinen tarina:

PERHEENYHDISTÄMINEN + ELATUSVELVOLLISUUS
+ TYÖNTEKO + OPISKELU

”Zakke” on Suomeen 3 vuotta sitten tullut 22 -vuotias mies; ilman aikaisempaa koulutusta kotimaasta. Lähtiessään kotimaahan jäi raskaana oleva vaimo. Hän haluaisi tulevaisuudessa opiskella sähköalaa. Hän tietää, että Suomi on maa, jossa koulutus ja todistus ovat avaimet hyvään työpaikkaan. Hänen peruskouluopintonsa ovat loppumassa kuukauden kuluttua, hyvin päättötodistuksen arvosanoin. Nyt hän on vaikean päätöksen edessä, hakeako kouluun opiskelemaan vai etsiäkö töitä?

Zakke haluaisi vaimonsa ja kolmevuotiaan lapsensa Suomeen, mutta toimeentuloedellytys oleskeluluvan myöntämiseksi perheenjäsenille on 1500€. Tämä tarkoittaa siis, että hänen tulisi löytää työ, josta verojen jälkeen palkka olisi vähintään tämän suuruinen. Opiskelujen ohella osa-aikatyön tekeminen tuolla palkalla on kouluttamattomalle ihmiselle melkoinen mahdottomuus, puhumattakaan siitä, millä ajalla omatoiminen opiskelu (koulutehtävät ja tentteihin luku) sitten hoituisivat. Mutta lapsi on jo kolmevuotias eikä ole koskaan nähnyt isäänsä muute kuin Skype-ruudun kautta ja ikävä on kova.

”Zakke”

Toinen tarina:

ASUNNOTTOMUUS + KOULUNKÄYNTI

”Rofa” on 20-vuotias nuori mies, joka opiskelee ammattikorkeakoulussa. Rofa jäi asunnottomaksi, koska sosiaalivirasto ei enää jatkanut määräaikaista sopimusta Forenomin tilapäisasuntoon, mutta uutta asuntoa ei ole löytynyt aktiivisesta etsimisestä huolimatta.

Rofa on tullut yksin maahan viisi vuotta sitten. Ainoat Suomessa asuvat sukulaiset asuvat Vaasassa.

Hän on ollut ahkera opiskelija ja hoitanut koulunkäynnin huolella. Viimeisen kuukauden ajan poissaoloja on ollut paljon, kouluun tullessaan hän on todella väsynyt ja tehtäviä on jäänyt tekemättä. Lisäksi hän on lähes aina samoissa vaatteissa ja kulkee ison urheilukassin kanssa, josta löytyy hänen koko omaisuutensa.

Mitä tekisit auttaaksesi häntä?

”Rofa”

Kolmas tarina:

OPIKELU + TYÖNTEKO

”Maxa” on peruskoulun suorittanut 19-vuotias nuori mies. Maxa haki lukioon viime keväänä, muttei päässyt sisään. Koska haaveena ovat tulevaisuudessa yliopisto-opinnot, hän ei hakenut yhteishaussa ammattikouluihin, koska ei ymmärtänyt asian merkitystä.

Maxa aloitti syyskuussa Eiran aikuislukiossa lukio-opintojen suorittamisen iltakoulussa. Hän on hakenut päivätöitä, siinä kuitenkin onnistumatta. Aikuislukion opinnot eivät oikeuta opintososiaalisiin etuihin (opintotuki, asumislisä yms.) eikä hän voi saada työmarkkinatukeakaan, koska työvoimaviranomaisten mukaan hänet luokitellaan opiskelijaksi. Hän on siis elänyt syksyn toimeentulotuella, mutta nyt hänen sosiaalityöntekijänsä on puuttunut asiaan, koska sitä ei ole tarkoitettu kattamaan opiskelua. Sosiaalityöntekijä suositteli hänelle ammattiopintoihin hakeutumista.

Mitä tämän nuoren miehen sinun mielestäsi tulisi tehdä?

”Maxa”

Neljäs tarina:

OPIKELU + TYÖ + SUKUVELVOITTEET

”Fantsu” on 22-vuotias nuori nainen. Hän asuu 94-vuotiaan isoäitinsä kanssa ja toimii tämän omaishoitajana. Hän on tullut Suomeen perheensä kanssa neljä vuotta sitten. Perhe asuu lähellä, mutta hänen vanhemmillaan on kahdeksan muuta lasta, jotka kaikki asuvat kotona. Vanhin sisaruksista on 17-vuotias, nuorin kolmevuotias. Äiti on hoitaa kotona nuorimpia sisaruksia, isä käy töissä.

Nainen on kotoutumisajan opiskellut suomenkieltä ja käynyt yhden vuoden maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta. Hän haluaisi opiskella merkonomiksi, muttei ole päässyt opiskelemaan, koska hänellä ei ole peruskoulun päättötodistusta ja maahanmuuttajille suunnattuja erityiskoulutuksia on todella vähän hakijoiden määrään nähden. Hän on saanut palkkatukityöpaikan vanhusten päiväkeskuksesta ja iltaisin hän suorittaa peruskouluopintoja Eiran aikuislukiossa. Nainen on todella väsynyt koko ajan, koska vastuun taakka on melkoinen.

Työtä on pakko tehdä, jotta pärjää omillaan. Opiskella on pakko, koska ilman opintoja Suomessa ei pärjää. Mummoa on pakko hoitaa, koska mummo ei puhu sanaakaan Suomea ja vanhainkotiin ”hylkääminen” ei tule kysymykseenkään.

”Fantsu”

Viides tarina:

VERKKOPANKKITUNNUKSET

”Abe” on muslimityttö, joka haluaisi pitää kuntoaan yllä ja liikkua säännöllisesti. Abe elää tällä hetkellä kotoutumistuella, koska hän opiskelee maahanmuuttajien valmistavia opintoja Stadin ammattiopistossa. Naisille suunnatut kuntosalit maksavat 75-100€ kuukaudessa. Eräs yritys tarjoaa kuntosalipalveluita hintaan 19.90€/kk ja kyseisen ketjun kuntosaleilla on naisille oma huone, jossa voi treenata suljettujen ovien takana, mutta kyseisen yrityksen laskutus on mahdollista hoitaa ainoastaan e-laskuna.

Tytöllä ei ole verkkopankkia, koska saadakseen verkkopankkitunnukset, tulee muilla kuin EU-kansalaisilla olla Suomalainen henkilökortti (kotimainen passi ja suomalainen oleskelulupakortti eivät ole riittävät todisteet henkilöllisyyden todentamiseen). Miten auttaisit tätä nuorta?

(Verkkopankkitunnusten puuttuminen estää tämänkin nuoren kohdalla myös mm. Stadin asuntojen asuntoilmoituksen tekemisen/muokkaamisen, Kelan sivuilla opiskelupäivien ilmoittamisen kotoutumistuen maksamista varten ja laskutkin pitää käydä maksamassa pankissa tai maksuautomaatilla.)

”Abe”